

Werkwoordspelling: over d's, t's en 't ex-kofschip

Dit stappenplan helpt je met de belangrijkste regels van de werkwoordspelling.

Twee tips vooraf:

- De regel van 't ex-kofschip geldt alleen bij voltooid deelwoord en verleden tijd.
- Je krijgt alleen -dt in de tegenwoordige tijd (hij vindt, hij wordt).

Stap 1: persoonsvorm of niet?

Eerst moet je uitzoeken of het werkwoord een **persoonsvorm** is. Dat kun je op drie manieren testen:

1. Verander het werkwoord van tegenwoordige naar verleden tijd, of andersom.
Bijvoorbeeld 'leren': hij **leert** veel, hij **leerde** veel
 2. Verander het werkwoord van enkelvoud naar meervoud, of andersom.
Bijvoorbeeld 'leren': hij **leert** veel, zij **leren** veel
- Kun je het woord veranderen? Ga dan naar Stap 2a: wel een persoonsvorm.
 - Kun je het woord niet veranderen? (Bijvoorbeeld 'leren': Hij heeft veel **geleerd**. Hij had veel **geleerd**. Zij hebben veel **geleerd**.) Ga dan naar Stap 2b: geen persoonsvorm.

Stap 2a: wel een persoonsvorm

In welke tijd (tegenwoordig of verleden) staat het werkwoord?

Tegenwoordige tijd

- ik: ik-vorm (ik smurf)
- jij/u: ik-vorm plus -t (jij smurft)
- hij/zij/het: ik-vorm plus -t (hij smurft)
- wij/jullie/zij: hele werkwoord (wij/jullie/zij smurfen)
- ik-vorm jij/je? (smurf jij?)

Verleden tijd

Mogelijkheid 1

Maak het werkwoord langer. Welke letter hoor je?

- Een t: smurf**te**(n), tik**te**(n)
- Een d: ram**de**(n), durf**de**(n)

Mogelijkheid 2

Zit een van de letters van '**t ex-kofschip**' in de laatste letter van de stam (hele werkwoord zonder -en)?

- Zo **ja**, dan krijg je ik-vorm plus -te(n). Bijvoorbeeld:
 - o smurfen wordt smurf**f**, dus smurf**te**(n)
 - o tikken wordt tik**k**, dus tik**te**(n)
- Zo **nee**, dan krijg je ik-vorm plus -de(n). Bijvoorbeeld:
 - o rammen wordt ram**m**, dus ram**de**(n)
 - o durven wordt dur**v**, dus durf**de**(n)

Stap 2b: geen persoonsvorm

Als het geen persoonsvorm is, stel jezelf dan de volgende vragen om erachter te komen met welk werkwoord je te maken kunt hebben.

Begint het werkwoord met **ge-/ver-/be-/ont-** en staat **hebben, zijn of worden** in de zin?

Dan heb je een *voltooid deelwoord*.

Zit een van de letters van '**t ex-kofschip**' in de laatste letter van de stam (hele werkwoord zonder -en)?

- Zo **ja**, dan krijg je ge-/ver-/be-/ont- plus ik-vorm plus -t. Bijvoorbeeld:
 - o smurfen wordt smurf**f**, dus ge + smurf + **t**: gesmurft
 - o tikken wordt tikk**k**, dus ge + tik + **t**: getikt
- Zo **nee**, dan krijg je ge-/ver-/be-/ont- plus ik-vorm plus -t. Bijvoorbeeld:
 - o rammen wordt ramm**m**, dus ge + ram + **d**: geramd
 - o durven wordt durv**v**, dus ge + durf + **d**: gedurfd

Begint het werkwoord met **ge-/ver-/be-/ont-** en zegt het iets over het **zelfstandig naamwoord (de- of het-woord)**?

Dan heb je een *bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord*.

Het woord moet **zo kort mogelijk**. Let wel op de uitspraak!

Bijvoorbeeld: de getikte actie, de geramde muur, de vergrote foto, de geredde kat

Gaat het om het hele werkwoord met een **-d** erachter?

Dan heb je een *onvoltooid deelwoord*.

Bijvoorbeeld: durvend, smurfend, rammend, tikkend

Gaat het om het hele werkwoord?

Dan heb je een *infinitief*.

Bijvoorbeeld: durven, smurfen, rammen, tikken

Meer info

Ga naar magazines.hva.nl/taalondersteuning

© Hogeschool van Amsterdam, Studentenzaken – versie 1.5 (03.2020)